

BOSHLANG'ICH TA'LIM MAZMUNINI TAKOMILLASHTIRISH: O'QUV DASTURI-O'QITUVCHI-BAHOLASH

XALQARO ILMYIY-AMALIY ANJUMAN MATERIALLARI

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV TA‘LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
BUXORO DAVLAT UNIVERSITETI
SPORT FAOLIYATI VA PEDAGOGIKA FAKULTETI
BOSHLANG‘ICH TA‘LIM KAFEDRASI**

**“BOSHLANG‘ICH TA‘LIM MAZMUNINI
TAKOMILLASHTIRISH: O‘QUV DASTURI-O‘QITUVCHI-
BAHOLASH”**

**XALQARO ILMIV-AMALIV ANJUMAN
MATERIALLARI**

**«СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ СОДЕРЖАНИЯ
НАЧАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ: УЧЕБНАЯ ПРОГРАММА-
УЧИТЕЛЬ -ОЦЕНИВАНИЕ»**

**МАТЕРИАЛЫ
НАУЧНО - ПРАКТИЧЕСКОЙ КОНФЕРЕНЦИИ**

**“IMPROVING PRIMARY EDUCATION CONTENT:
CURRICULUM-TEACHER-ASSESSMENT”**

**MATERIALS
OF THE INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL
CONFERENCE**

2023-yil 19-oktabr

BUXORO – 2023

Ilmiy anjuman dasturiy qo‘mitasi

- O.X.Xamidov – Buxoro davlat universiteti rektori, iqtisod fanlari doktori, professor, rais. .
- T.H.Rasulov – Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo‘yicha prorektor, rais muovini
- F.N.Nurulloyev – IT va IFR departamenti boshlig‘i, a‘zo.
- A.R.Hamroyev – Boshlang‘ich ta‘lim kafedrası mudiri, pedagogika fanlari doktori (DSc), professor, a‘zo.
- M.M.Yuldasheva – Boshlang‘ich ta‘lim kafedrası katta o‘qituvchisi, pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori(PhD), a‘zo.
- A.Sh.Husenova – Boshlang‘ich ta‘lim kafedrası katta o‘qituvchisi, pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori(PhD), kotib.

Ilmiy anjuman tashkiliy qo‘mitasi

- T.H.Rasulov – Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo‘yicha prorektor, rais.
- O‘.U.Rashidov – Moliya va iqtisod ishlari bo‘yicha prorektor, a‘zo.
- F.N.Nurulloyev – IT va IFR departamenti boshlig‘i, a‘zo.
- A.R.Hamroyev – Boshlang‘ich ta‘lim kafedrası mudiri, pedagogika fanlari doktori (DSc), professor, a‘zo.
- R.A.Qo‘ldoshev – Maktabgacha ta‘lim kafedrası mudiri, pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent, a‘zo.
- M.G.Navro‘zova – Boshlang‘ich ta‘lim kafedrası o‘qituvchisi, filologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent, a‘zo.
- N.B.Boymurodova – Boshlang‘ich ta‘lim kafedrası o‘qituvchisi, a‘zo.
- A.Sh.Husenova – Boshlang‘ich ta‘lim kafedrası katta o‘qituvchisi, pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori(PhD), kotib.

Mas‘ul muharrir

A.R.Hamroyev, pedagogika fanlari doktori (DSc), professor.

Taqrizchilar:

B.R.Adizov, pedagogika fanlari doktori, professor.

F.M.Qosimov, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent.

5-SEKTOR: BOSHLANG‘ICH TA‘LIMNI TASHKIL ETISHDA PEDAGOGIK VA PSIXOLOGIK OMILLAR

BOSHLANG‘ICH SINIF TARBIYA DARSLARIDA O‘QUVCHILARNING IJTIMOIIY KOMPETENSIYALARINI SHAKLLANTIRISH YO‘LLARI

Hakimova Nargiza Supxonovna

Buxoro davlat universiteti maktabgacha ta‘lim kafedrası dotsenti,
p.f.f.d (PhD)

Annotatsiya. Maqolada boshlang‘ich sinf tarbiya darslarida o‘quvchilarning ijtimoiy kompetensiyalarini shakllantirishga qaratilgan chora-tadbirlar va dars hamda darsdan tashqari mashg‘ulotlarni tashkil etish yo‘llari ko‘rsatilgan.

Kalit so‘zlar: ijtimoiy kompetensiya, tarbiya, axloq, muomala madaniyati, o‘z-o‘zini anglash.

Аннотация: В статье показаны мероприятия, направленные на формирование социальной компетентности учащихся начальных классов, а также способы организации уроков и внеклассной деятельности.

Ключевые слова: социальная компетентность, образование, нравственность, культура поведения, самосознание.

Bugungi globallashuv jarayonlari, fan-texnika taraqqiyoti, innovatsion jamiyatga bo‘lgan ehtiyoj yoshlar uchun ko‘plab imkoniyatlar yaratmoqda. Ular oldiga tezkor qarorlar qabul qilish, innovatsion tafakkurni shakllantirish, intellektual salohiyatni oshirish bilan birga milliy va umuminsoniy qadriyatlarga sodiq bo‘lishdek hayotiy talablarni qo‘ymoqda. Davlat ta‘lim standartida kompetensiyaviy yondashuv talablari asosida o‘quv materiallari mazmuni va sifatini takomillashtirish hamda ushbu sohadagi ilg‘or xorijiy tajribani samarali tatbiq etish boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining ijtimoiy kompetensiyalarini shakllantirishga yanada ko‘proq muhim masala ekanligini belgilab berdi.

Boshlang‘ich maktabning har bir yilida o‘quvchilar bilan ishlash xususiyatlarini ham qayd etish kerak. Shunday qilib, birinchi sinf o‘quvchilari bilan ishlashda o‘qituvchi bolaning maktab faoliyatiga jalb qilinishiga va o‘quvchi va o‘qituvchi o‘rtasida ishonchli munosabatlarni shakllantirishga e‘tibor berishi kerak. Shuning uchun kichik guruhlarda va individual suhbatlarda muloqotga ko‘proq e‘tibor berish muhimdir. Birinchi yil natijasi o‘zini o‘quvchi sifatida bilishi kerak.

2-sinf o‘quvchilari bilan o‘tkaziladigan tadbirlar bolalarda xudbinlikni bostirish va ijobiy xarakter xususiyatlarini shakllantirishga qaratilgan. Ikkinchi yil natijasi sinf jamoasida barqaror do‘stlik munosabatlarining shakllanishi bo‘lishi kerak. Qo‘shma o‘yinlar, suhbatlar va rolli o‘yinlar bolalarga do‘stona jamoa ekanligini tushunishga yordam beradi.

Uchinchi yil eng mas‘uliyatli hisoblanadi. Bolalar o‘zlari qaror qabul qilishlari, o‘z faoliyatlari va harakatlarini tahlil qilishlari kerak. Bu yerda “Men va boshqalar. Men boshqalarning nigohida”, “Mehribon inson bir asr mehr bilan yashaydi”, “Biz mojarolarni qanday hal qilamiz” kabi eng dolzarb mavzularda suhbatlar o‘tkazish maqsadga muvofiq. Uchinchi sinf o‘quvchilari bilan ishlash va ularda ijtimoiy kompetensiyalarni shakllantirish bo‘yicha barcha o‘quv ishlarining natijasi shundaki, bolalar jamiyatdagi xatti-harakatlarning usullari va qoidalari, odamlar o‘rtasida do‘stona munosabatlar o‘rnatish qobiliyati va tajribasi haqidagi bilimlar tizimini o‘zlashtiradilar.

“Mojarolarsiz yashashni o‘rganish” darslari bolalarga nizolarsiz muloqot qilish va nizodan chiqish yo‘llari uchun ba‘zi qoidalarni o‘rganishga yordam beradi va bolalarga ijtimoiy o‘zaro munosabatlarning ijobiy tajribasini olishga yordam beradi. Odamlar bir-biri bilan muzokara olib borishni biladigan guruhda odam o‘zini yaxshi his qiladi, degan fikr bolalarni o‘zlashtirishi uchun muhimdir.

Odatda, har bir darsning tuzilishi uch qismdan iborat:

1. Kirish qismi: salomlashish marosimi, uning vazifasi bolalar bilan hissiy jihatdan ijobiy aloqa o'rnatish va ularning tengdoshlariga e'tiborini shakllantirishdir. Isitish, shuningdek, ishga tayyorgarlik ko'rishga, bolalarning faollik darajasini oshirishga va ularning guruhda birdamligini shakllantirishga yordam beradigan mashqlarni o'z ichiga oladi.

2. Asosiy qismga o'yinlar, suhbatlar, muammoli vaziyatlarni muhokama qilish kiradi.

3. Yakuniy qism: xulosa qilish (mulohaza), xayrlashuv marosimi.

Ushbu dastur bir o'quv yiliga mo'ljallangan bo'lib, umumta'lim maktabining 3-sinfi o'quvchilari uchun taklif etiladi va o'quv jarayonida amalga oshiriladi. Dasturni amalga oshirishda quyidagi ishtirokchilar ishtirok etadilar: talabalar, sinf o'qituvchisi, ijtimoiy o'qituvchi, psixolog.

Dasturni amalga oshirish jarayonida sinfda hamkorlik muhiti yaratiladi, bu bolalarga o'zlarining ahamiyatini his qilishlariga yordam beradi, do'stlikni mustahkamlashga yordam beradi va boshqa bolalarga hurmat. Bunga maxsus real va xayoliy vaziyatlarni, jumladan, tengdoshlar o'rtasidagi ziddiyatlarni hal qilishda vositachilik, drammatizatsiya, muammoli vaziyatlarni muhokama qilish va o'yinlar kabi tadbirlarni tashkil etish orqali erishiladi. Sinflarda o'qituvchi ijobiy o'zini o'zi qadrlashni, nizolarga konstruktiv munosabatni va hamkorlikni rivojlantirishga qaratilgan xatti-harakatlarni modellashtiradi. Shuni ham ta'kidlash kerakki, o'qituvchi va bolalar o'rtasidagi muloqotda quyidagi me'yorlarga rioya qilish kerak:

- bolaning fikrini oxirigacha tinglash;
- uning o'rniga qaror qabul qilmang, balki uni o'zi buni qilishga undang;
- talabalar uchun ochiq va ochiq bo'lish.

O'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi munosabatlar o'zaro hurmat, ishonch, adolat va talabchanlik asosida qurilishi kerak.

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, ijtimoiy kompetensiyalarni shakllantirish bo'yicha ijtimoiy-pedagogik faoliyat ijtimoiy barkamol shaxsni har tomonlama rivojlantirish va tarbiyalashga qaratilgan, konstruktiv hamkorlikka va ijtimoiy ahamiyatga ega bo'lgan faoliyatga tayyor bo'lgan ta'lim jarayonini shunday tashkil qilishni nazarda tutadi. O'qituvchining ta'limning dastlabki bosqichidanoq o'quvchilarning ijtimoiy kompetensiyasini rivojlantirish ustida ishlash zarurligini anglashi juda muhimdir. Ijtimoiy kompetensiyalarni rivojlantirish talabalarga ta'lim faoliyatida ham, jamoat hayotida ham muvaffaqiyatli ijtimoiy o'zaro ta'sir qilish tajribasiga ega bo'lish imkonini beradi. Uning fuqaro sifatida kamol topishi o'quvchining shaxsiy manfaatlar va jamiyat ehtiyojlari o'rtasidagi bog'liqlikni qanchalik samarali namoyon eta olishiga, o'z qadriyatlar tizimini shakllantirishiga, odamlar va atrofdagi dunyo bilan hamkorlik qila olishiga bog'liq. Shunday qilib, boshlang'ich sinf o'quvchilarining ijtimoiy kompetensiyalarini yanada o'rganish juda dolzarb bo'lib, umumta'lim maktablarining o'quv amaliyotida ularni shakllantirishning yangi shakllari va usullarini izlashni talab qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. "Continuity of Forming Social and Legal Competences of Students in Primary Education Lessons". Middle European Scientific Bulletin. Mar-2023. Bet-124-128. Hakimova Nargiza Supkxonovna.

2. "Educational content Based on Competency Approach in Primary Class education Lessons". International Journal of Formal Education. – 2022. – T. 1. – №. 11.C-58-72. Hakimova Nargiza Supkxonovna.

3. "Boshlang'ich sinf o'quvchilari hayotida ijtimoiy-huquqiy me'yorlarning o'rni" Pedagogik mahorat" jurnali. 2022-yil 5-son. Bet- 98-101. Nargiza Hakimova.

4. "Boshlang'ich sinf tarbiya darslarida innovatsion metodlardan foydalanish orqali o'quvchilarni ijtimoiy hayotga tayyorlash". Ta'lim jarayoniga raqamli texnologiyalar va zamonaviy usullarni joriy etishda ta'lim sifatini boshqarish Muammolari mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy anjuman materiallari 2022 yil, 20 may. Bet- 392-395.

5. Hakimova Nargiza Supxonovna. "Tarbiya darslarida o'quvchilarning ijtimoiy – huquqiy me'yorlarga hurmat hissini shakllantirishda zamonaviy yondashuvlar". "Boshlang'ich va maktabgacha ta'lim sifati va samaradorligini oshirish muammolari: innovatsiya, raqamli texnologiyalar va xalqaro tajribalar" respublika ilmiy-amaliy anjuman. 2022-yil. Bet-396-398.

6. Hakimova Nargiza Suphonovna. "The Importance of National Education in the Educational Process." Middle European Scientific Bulletin. mart, 2023. C-119-123.

7. Hakimova Nargiza Suphonovna. "Opportunities for Using Developing Educational Technologies in the Primary Class". Journal of Ethics and Diversity in International Communication. 2023. C-55-58.

8. Hakimova Nargiza Suphonovna. "Formation of social -legal competences of students in primary class education lessons". Science and innovation international scientific journal. 2 february 2023. C-138-140.

9. Hakimova Nargiza Suphonovna. "Continuity of Forming Social and Legal Competences of Students in Primary Education Lessons". Middle European Scientific Bulletin. Mar-2023. C-124-128.

QADRIYATLI YONDASHUVLAR ASOSIDA TALABALARDA TOLERANTLIK TAFAKKURI VA FUQAROLIK POZITSIYASINI TAKOMILLASHTIRISH TEXNOLOGIYALARI

Mashxura Yuldasheva Muzaffarovna

Buxoro davlat universiteti boshlang'ich ta'lim kafedrası o'qituvchisi
pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Annotatsiya. Maqolaning ahamiyati shundan iboratki, o'zbek xalqi pedagogik merosining turli jabhalarida yosh avlodni vatanparvarlik, tinchliksevarlik, tolerantlik tafakkuri ruhida tarbiyalash va fuqarolik pozitsiyasini takomillashtirish texnologiyalari asosiy mavzu va asosiy maqsad etib belgilangan.

Kalit so'zlar: talaba, tolerantlik tafakkuri, fuqarolik pozitsiyasi, takomillashtirish, texnologiya, axloqiy tarbiya

Аннотация. Значимость статьи заключается в том, что в различных аспектах педагогического наследия узбекского народа воспитание молодого поколения в духе патриотизма, миролюбия, толерантного мышления и технологий совершенствования гражданской позиции определяются как основная тема и цель.

Ключевые слова: студент, толерантное мышление, гражданская позиция, совершенствование, технология, нравственное воспитание.

Annotation. The significance of the article lies in the fact that in various aspects of the pedagogical heritage of the Uzbek people, educating the younger generation in the spirit of patriotism, peacefulness, tolerant thinking and technologies for improving citizenship are defined as the main theme and goal.

Key words: student, tolerant thinking, civic position, improvement, technology, moral education.

Xalq pedagogik merosida (yozma va og'zaki) shaxsni vatanparvarlik, tinchliksevarlik, bag'rikenglik ruhida tarbiyalash nazariyasi va amaliyoti yaratilgan. Kishida vatanga mehr-muhabbatni anglash va his qilish, odamlarga do'stona munosabatda bo'lish orqali ongida muhabbat va hurmat, hamdardlik va tushunish tuyg'ularini uyg'otish hanuzgacha o'zbek millati uchun dolzarb. Janjallar, urushlar va qarama-qarshiliklar va shunga o'xshash salbiy hodisalar insoniyatga ming yillar davomida hamroh bo'lib kelgan. Va bugungi kunda ular milliy, mintaqaviy va global muammolardir. Shu bois BMT, YUNESKO, Yevropa Kengashi kabi xalqaro tashkilotlar tomonidan mazkur masala bo'yicha ko'plab hujjatlar qabul qilingan bo'lib, ular murosasizlik, diniy, irqiy va etnik xurofotlar, shuningdek, nafrat, ksenofobiyaga qarshi kurashga katta hissa qo'shmoqda. va antisemitizm. 1993-yilda YUNESKO xalqaro tashkiloti "Tinchlik madaniyati sari" dasturini tayyorladi va tasdiqladi. Ko'p yillarga mo'ljallangan ushbu dasturning maqsadi tinchlik, madaniyat, tolerantlik tafakkuri va zo'rvonlikdan voz kechish g'oyalarini shakllantirish va xalqaro munosabatlarga joriy etishdan iborat. Shu munosabat bilan zamonaviy pedagogika fani

Kasimov F.F. MUSTAQIL TA'LIMNI TASHKIL ETILISHINING AHAMIYATI	244
Nasimova Nasiba Qurbon qizi. MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARIDA O'TKAZILADIGAN MA'NAVIY-MA'RIFIY TADBIRLAR ORQALI TARBIYALANUVCHILARNING DUNYOQARASHINI KENGAYTIRISH, TAYANCH KOMPETENSIYALARINI RIVOJLASHTIRISH.....	248
Himoyeva Sarvarbegim. ONA TILI VA O'QISH SAVODXONLIGI TA'LIMIDA O'QUVCHILARNING IJODIY QOBILIYATINI RIVOJLANTIRISH.....	251
Qodirova Saodat Abduraximovna. MAQOL VA MATAL JANRINING SHE'RIYATDAGI O'RNI ...	253
Saidova Nodira Mustakimovna. NAVOIY G'AZALLARINING MATNIY TAHLILI.....	256
Ashurova Marhabo Sayfulloyevna. HUSAYN VOIZ KOSHIFIY MEROSINI O'RGANISH JARAYONIDA TALABALARDA MA'NAVIY-AXLOQIY FAZILATLARNI RIVOJLANTIRISH-PEDAGOGIK MUAMMO SIFATIDA	259
Saidova Nodira Mustakimovna. NAVOIY VA ILOHIYOTGA OID MULOHAZALAR.....	262
Ortiqova Gulshoda Komiljon qizi. UMUMIY O'RTA TA'LIM MAKTABLARIDA USMON NOSIR HAYOTI VA IJODINI O'QITISHDA FANLARARO INTEGRATSIYANING O'RNI	264
Sidiqova Dilora Shavkatovna. MASOFAVIY O'QITISHDA AXBOROT TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI	266
Садуллоева Махфуза Гайбуллоевна. СТРУКТУРА ДНЕВНИКА ДЛЯ ОРГАНИЗАЦИИ НЕПРЕРЫВНОЙ ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ПРАКТИКИ	268
Qurbonova Shoira Narzullayevna, Nabiyeva Maftuna. TA'LIM JARAYONIDAGI INNOVATSION TEXNOLOGIYALAR	271
Tog'ayeva Umida Shavqi qizi. "NUTQ O'STIRISH METODIKASI" MODULINI O'QITISHDA LOYIHALASH METODIDAN FOYDALANISH.....	273
Mavlonova Sevara, Sobirova Jasmina. BOSHLANG'ICH SINIF MATEMATIKA DARSLARIDA AXBOROT TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISHNING AFZALLIKLARI	276
Saidova Zilola Gadoymurodovna. TA'LIM INNOVATSIYASI VA INTEGRATSIYASI	278
Asatova Barfiya Faxridinovna. Boshlang'ich sinflarda matematika fanidan sinfdan tashqari ishlarni tashkil etish.....	280
Tashmatova Shalola Ravshanbekovna. BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARINING KREATIV FIKRLASH QOBILIYATLARINI RIVOJLANTIRISHNING IJTIMOY ZARURATI	282
Toshpulatova M.I. TA'LIM TIZIMIDA ILMIY BILIMLAR INTEGRATSIYASINING TURLARI ...	284
D.Mamanazarova, P.Ashurqulova, Z.Ne'matov. BO'LAJAK O'QITUVCHI KASBIY KOMPETENTLIGINING TUZILMAVIY KOMPONENTI.....	288
D. Qarshibayev, M. Normatova, S.A. Burxonov. IXTISOSLASHGAN UMUMTA'LIM MAKTABI O'QITUVCHISINING INNOVATION FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISH	290
U.Abdumurodova, Z.Abdullayeva, R.Karimova, Z.Ne'matov. BOSHLANG'ICH SINFLARDA TA'LIM SIFATINI OSHIRISHDA INNOVATSION TEXNOLOGIK VOSITALARDAN FOYDALANISHNING QULAY VA SAMARALI USULLARI.....	292
Shaxnoza Nurmatova Ibroximovna, Farxodova Farangiz Jamshidovna, Xamrayeva Laylo Akmal qizi, Toshkentova Odina Qo'qon qizi, Usmonova Umida Nasriddin qizi, Yoqubjonova Laylo Asqarali qizi. MAMLAKATIMIZDA ILMIY TADQIQOTLARNI TASHKIL QILISH OMILLARI	296
Axmedov G'. OLIY TA'LIM MUASSASALARI TALABALARINING JISMONIY TAYYORGARLIGINI RIVOJLANTIRISH	298
S.Qodirova, Z.Ikromova, R.Esbosinov. BOSHLANG'ICH SINFLARDA KOMPYUTER TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH XUSUSIYATLARINI O'RGANISHNING METODIK ASOSLARI	300
Камилова Гулмира Алимовна. ЭКОЛОГИК ТАРБИЯ ВА ЭКОЛОГИК МАДАНИЯТНИ ПАРЕМИК ЖАНРЛАР ВОСИТАСИДА ШАКЛЛАНТИРИШ	303
Usmonqulova Sohiba Mirzohid qizi. O'QUVCHILARGA SO'Z TURKUMI HAQIDAGI BILIMNI O'RGATISHNING AMALIY VA NAZARIY ASOSLARI	305
5-SEKTOR: BOSHLANG'ICH TA'LIMNI TASHKIL ETISHDA PEDAGOGIK VA PSIXOLOGIK OMILLAR.....	308
Hakimova Nargiza Supxonovna. BOSHLANG'ICH SINIF TARBIYA DARSLARIDA O'QUVCHILARNING IJTIMOY KOMPETENSIYALARINI SHAKLLANTIRISH YO'LLARI	308